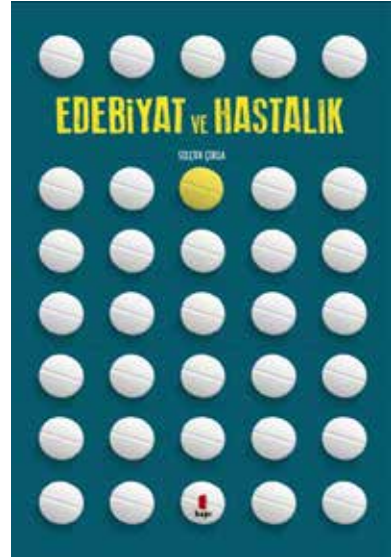

EDEBİYAT VE HASTALIK

Mehmet Akif ÇETİN

Hastalık edebî eserlerin hemen her türüne bir şekilde konu olmuştur ancak bunun sebepleri üzerinde fazla düşünülmüş değildir. Bu bakımdan hastalık ve edebiyat ilişkisi -en azından Türk edebiyatında birkaç istisna dışında- hâlâ bakir bir alandır denilebilir.

Bu mümbit sahada Selçuk Çıkla *Edebiyat ve Hastalık* adını verdiği kitabında çoğunlukla erken dönem (19. yy. sonu) Türk romanlarından hareketle hastalık ve edebiyat arasındaki ilişkiyi incelemiştir. İncelemeye konu olan eserlerin büyük bölümü Cumhuriyet Dönemi öncesinde kaleme alınmış romanlardan oluşuyor. Bununla birlikte az sayıda Cumhuriyet Dönemi ve Batı edebiyatına ait eserlerin de incelemeye konu olduğunu görüyoruz. Batı edebiyatından alınan *Don Quixote*, *Madame Bovary*, *Kamelyalı Kadın* gibi örneklerin doğrudan dönemin edebiyatı üzerinde etkisi olan ve dönemin yapıtları ile organik bir bağa sahip eserler olduğu dikkatleri çekiyor. Bunun yanında yazar -erken dönem Türk romanına yukarıda saydığımız eserlere nispetle daha uzak olmakla beraber- edebiyat ve hastalık arasındaki ilişkiyi billurlaştırması adına daha birçok farklı dönemden eserlerden

Mehmet Akif ÇETİN, *Edebiyat ve Hastalık*, Kapı Yayınları, 2016

de örnekler vererek düşüncelerini kuvvetlendirmiştir.

Yazarın örneklem dünyasını kendi deyişi ile “genel olarak edebiyat, özel olarak ise Türk edebiyatı”¹ oluşturuyor. Kitapta “Sağlık ve Hastalık”, “Edebiyat ve Hastalık”, “Hasta Türleri”, “Hastalıklar”, “Hasta Mekânlar”, “Hasta Tipler” ve “Doktorlar” olarak yedi ana başlık altında toplam kırk iki alt başlık bulunuyor. Bu alt başlıklar arasında “Romanların Tesiri”, “Roman Muzır mıdır?”, “Aşk ve Hastalık: Aşk Hastalığı” gibi hem okuyucunun ilgisini çekecek hem de tarafları bir uzlaşma zemininden ziyade tartışma/tekrar dü-

1 Selçuk Çıkla, *Edebiyat ve Hastalık*, Kapı Yayınları, İstanbul 2016, s. 11.

şünme ortamına davet eden eğlenceli ve ilgi çekici başlıklar yer alıyor.

Ele alınan bu konular şüphesiz bu kadar geniş bir sahada yazarın üzerinde araştırma yaptığı belli problematiklerden ve çoğunlukla belli bir dönemden hareketle inceleniyor. Bunu kendisi de belirten araştırmacı “edebiyat ve hastalık” ilişkisi konusunda ele alınabilecek diğer başlıklara şöyle işaret ediyor: “Söz gelişi yazarların hastalıkları, bu hastalıkların eserlerine yansımaları ve bunların metaforik değerleri; doktor yazarlar, doktor yazarların hastalıkları ve bunların eserlerindeki karşılıkları; edebî metinlerin bazı okurlar üzerindeki hasta edici veya iyileştirici tesirleri gibi başlıklar bu kitapta yeterince ele alınamamış, bu sebeple de çeşitli boyutlarıyla araştırmaya açık konulardır.”²

Yazar edebî metinlerin kurucu öğelerinden biri olarak kabul ettiği hastalık olgusunu olabildiğince geniş bir çerçevede ele almış. Kötülükten aşırılığa, suçtan günaha, aşktan kıskançlığa, narsisizmden bovarizme, entrikadan edebiyat sevgisinde aşırılığa kadar uzanan geniş bir teşhis sahası var. Bu saydıklarımızın hemen hepsinin ya sebebini ya sonucunu hastalık olarak görüyor Çıkla. Hastalığı ise her türlü bozuluşun adı olarak tanımlayarak okuyucuya uzunca bir hastalıklar listesi sunuyor:

“Meyve ve sebzelerdeki çürüme, bozulma, kokuşma; bazı cisimlerdeki yanma, patlama, çökme, insan zihninde ve ruh dünyasında görülen cinnet, öfke patlaması, hafıza kaybı, bunaklık, delilik, bağımlılık, sapıklık, ümitsizlik, ileri derecedeki karamsarlık; davranış ve huylardaki yansımalarıyla dedikodu, iftira, cimrilik, fuhuş, haset, hırsızlık, tefecilik, kumar, uyuşturucu, fanatizm gibi tutkuya dönüşmüş olan alışkanlıklar ve aşırı-sevgiler; ayrıca bireylerden topluma doğru sirayet eden modalar; izm’ler, taklitçilik, hayranlık, züppelik; toplumları yıkan anarşi, terörizm, ihtilal, savaş, iç savaş; işte bunların hepsi anormal (hastalıklı) hâller ya da eylemlerdir.”³

Edebiyat ve Hastalık’ta hastalığın izleri yalnızca birey ve toplum ekseninde değil; yapılar, kurumlar ve kuruluşlar ekseninde de aranıyor. Giderek kimliksizleşen şehirlerden, kahveler/kafeler ve eğlence merkezlerinin yaygınlaşması ile çehresi değişen İstanbul’a, hastaneler ve hapis-hanelerden kerhanelere kadar birçok yer bu kitapta edebiyat ve hastalık ilişkisi bağlamında ele alınıyor.

Bu bakımdan eser okuyucularını erken dönem Türk romanı üzerinden hastalıklar, aşırılıklar ve yozlaşma üzerinde yeniden düşünmeye davet ediyor.

2 age, s. 12.

3 age, s. 13-14.